

Hitrejši razvoj drobnega gospodarstva

Vse bolj se uveljavlja spoznanje, da si brez ustreznega razvoja drobnega gospodarstva kot komplementarne panoge združenemu delu ni mogoče zamišljati nadaljnega razvoja našega gospodarstva. Gospodarski in družbeni razvoj Jugoslavije naravnost vzpodbuja razvoj malih gospodarskih enot, katerih prednosti so več kot očitne...

Pomena razvoja drobnega gospodarstva se zaveda med drugim tudi občina Center, zato ni čudno, da je sedaj pripravila obširno poročilo, namenjeno v obravnavo delegatom občinske skupščine. Občina Center mora tudi na tem področju v naslednjem srednjeročnem obdobju narediti odločen korak naprej. Dosedanji razvoj namreč ni dal tistih rezultatov, ki so si jih želeli družbeni dejavniki od gospodarske zbornice, Izvršnega sveta ter drugih organov, da naštejemo le nekatere med njimi.

O vlogi in pomenu drobnega gospodarstva je že razpravljaval dvakrat IS SOB, sedaj pa bodo obravnavali poročilo o uresničevanju dosedanjega razvoja drobnega gospodarstva ter program srednjeročnega razvoja te panoge še delegati občinske skupščine.

Družbeni dogovor in uvodnem delu opredeljuje najprej pomen vključitve drobnega gospodarstva v nadaljnji razvoj občine Center, nadalje omenja nosilce uresničevanja ciljev tega razvoja (temeljne in enovite delovne organizacije, poslovne skupnosti s področja obrti in drobne industrije, obrtne zadrage, POZD, občane, ki opravljajo delo z lastnimi sredstvi). Udeleženci družbenega dogovora se zavezujejo, da bodo s primernimi sredstvi zagotavljali nemoten še hitrejši in uspešnejši razvoj drobnega gospodarstva.

Program razvoja drobnega gospodarstva pa vsebuje tudi analizo dosedanjega razvoja v občini, pri čemer bi kot zanimivost vsekakor navedli nekaj najznačilnejših pokazateljev dosedanjega razvoja.

V preteklem srednjeročnem obdobju je bilo zaposlenih v posameznih enotah drobnega gospodarstva 3600 delavcev odnosno občanov,

kar predstavlja 8,3% zaposlenih v gospodarstvu občine, od tega 4,9% v združenem delu drobnega gospodarstva oziroma 59,7% zaposlenih v drobnem gospodarstvu in 3,4% v samostojnem osebnem delu, kar predstavlja 40,3% zaposlenih v drobnem gospodarstvu občine. Takšno in tolikšno gospodarstvo v občini ustvarja z delom posameznih enot 816.267.000 din dohodka, kar predstavlja 4,8% dohodka gospodarstva občine.

V obdobju 1981-1985 je dan razvoju drobnega gospodarstva v dogovoru o temeljnih plana občine in družbenem planu občine za omenjeno obdobje potreben poseben poudarek in tudi določene razvojne naloge. Skupni in najsposobnejši cilj srednjeročnega razvoja drobnega gospodarstva v občini je izkazan v izdatnejšem povečanju obsega in kakovosti proizvodnje in storitev ter razširitvi asortimana proizvodov in storitev drobnega gospodarstva.

Ta najsposobnejši cilj bo dosegljiv zlasti s tem, da se bo z nadaljnjim razvojem drobnega gospodarstva zagotovilo razvijanje vseh področij, ki sestavljajo drobno gospodarstvo kot industrijsko organizirana proizvodnja, obrtno organizirana proizvodnja, obrtne storitve, zasebne gostinske storitve itd; povečanje delovnih zmogljivosti kot celote, ki se bo izrazilo v povečanju zaposlenih, izboljšanju kadrovske oziroma kvalifikacijske strukture itd; širjenje tržnih osnov in možnosti drobnega gospodarstva na domačem trgu ter izvozu; hitrejša naraščanje ekonomskih učinkov drobnega gospodarstva izraženi z ustvarjanjem dohodkov. Ta naj raste z večjo stopnjo rasti kot dohodek gospodarstva občine. Dohodek na zaposlenega delavca naj raste

hitreje od gospodarstva občine kot celote.

V tesni zvezi z razvojnimi usmeritvami srednjeročnega obdobja se oblikujejo za posamezno področje oziroma dejavnost drobnega gospodarstva še naslednje razvojne usmeritve:

- Industrijsko organizirana proizvodnja drobnega gospodarstva: Značilno za občino Center je, da je ta del drobnega gospodarstva zelo slabo razvit in zato obstajajo ugodne možnosti za njen razmah, zlasti če upoštevamo prostorske omejitve, ki ne omogočajo širjenja industrije.

- Instalacijska in zaključna dela v gradbeništvu: Tudi tu ugotavljamo slabo razvitost, čeprav ji niso potrebni večji poslovni prostori. Torej ima glede na to ugotovljeno dejstvo ugodne pogoje za nadaljnji uspešen razvoj.

- Obrtno organizirana proizvodnja: Ta način proizvodnje je v odnosu z industrijsko organizirano proizvodnjo dosegel boljše rezultate. Da pa ni to področje doseglo še boljših rezultatov, kot jih sedaj beležimo, je to posledica prostorskih ovir. Opažamo precejšnje nihanje števila enot.

Za nadaljnji razvoj obrtno organizirane proizvodnje bo potrebno razviti ustrezno kooperacijsko povezavo z industrijskimi in drugimi organizacijami združenega dela ter poslovne odnose s trgovskimi organizacijami združenega dela, omogočiti čim hitrejšo pridobivanje novih prostorov, zagotoviti ustrezno število kadrov, izdatneje uveljaviti organiziranje POZD in zadrug na tem področju, ter seveda ustvariti možnosti za večje vlaganje denarnih sredstev v obliki kreditov.

- Obrtne storitve: Glede na to, da so te tesno povezane z vsakodnevnimi občanovimi potrebami, je razumljiv interes delovnih ljudi za njih še hitrejši razvoj še posebno zato, ker so obrtne storitvene dejavnosti najslabše razviti del gospodarstva nasploh. Vse doslej ni niti v občini niti na drugih področjih uspelo

razrešiti neskladja med potrebami po obrtnih storitvah in njihovimi dejanskimi kapacitetami. To neskladje bo treba poizkušati še v naprej odpraviti, kar je tudi sicer prvenstvena naloga v naslednjem srednjeročnem obdobju. Osrednja naloga na tem področju je vsekakor razvijanje obrtnih storitev, ki jih v občini najbolj primanjkuje (deficitarnih obrtniških storitev).

- Zasebne gostinske storitve: V tekočem srednjeročnem obdobju naj bi se pri nudenju turističnogostinskih

storitev usmerjali predvsem na nudenje specializiranih gostinskih storitev na območju KS Stara Ljubljana, Josip Prašnikar in Trg osvoboditve. To pa ne izključuje razvoja takih enot tudi na drugih področjih občine.

Iz dosedaj razčlenjenih nalog na področju nadaljnega razvoja drobnega gospodarstva izhaja, da jih bomo uresničili le, če bomo uskladili delovanje vseh družbenih dejavnikov, ki vplivajo na razvoj drobnega gospodarstva.

FRANC CAPUDER

NA OBISKU PRI DIREKTORJU POZDA MINITIPOGRAFIJA VIKTORJU VRBNJAKU

Male serije pomembnih izdelkov

Razvoj gospodarstva je pokazal, da so POZD običajno hitrejša pot do raznih drobnih obrtniških storitev, so bliže produktivnemu vlaganju sredstev samih vlagateljev, predvsem pa pripomorejo le v majhnih količinah. Pri tem pa prihaja do izraza iznajdljivost posameznikov, ki se lotevajo takih del. Pogodbena organizacija združenega dela je konkurenčna vselej tam, kjer velike naložbe niso racionalne. Kako zagotoviti čim bolj uspešno poslovanje POZD in njihovo vključevanje v naše gospodarstvo? S kakšnimi problemi se srečujejo POZD in kakšna je njihova prihodnost? O tem smo se pogovarjali z direktorjem pogodbene organizacije združenega dela Minitipografija Viktorjem Vrbnjakom, nekdanjim samostojnim obrtnikom.

»Pozd Minitipografija je začel z delom leta 1975. Tedaj je bilo zaposlenih 5 delavcev. To število pa se je kaj kmalu zvišalo, tako da smo povečali število zaposlenih v letu 1978 že na 14. No, danes jih je le 10. Res pa je, da zaposlujemo še pogodbene delavce, ki bodisi opravljajo priložnostna dela ali pa nadomeščajo redno zaposlene v času bolniških dopustov.«

Prednost pozda je v tem, da se lahko lotevajo manjših serij in da naredijo svoje izdelke zares hitro. »Delamo pač tisto, kar za velike organizacije ni zanimivo. Izdelati en kos ali dva je za

njih res predrago, če upoštevamo, kolikšni so že zagonski stroški do pričetka redne velike serijske proizvodnje.«

»Po drugi strani nismo zainteresirani za serije več kot 10.000 kosov. To je zgornja meja, čez katero nikakor ne gremo, ker se nam večjih količin preprosto ne izplača izdelovati.«

»Tiskanje drobnih grafičnih predmetov zahteva očitno veliko dela. Glede na majhne serije pa je to še pomembnejše. Stranka pri nas ponavadi računa na kratek rok izdelave in mi ji seveda skušamo ustreči ne gle-

de na to, koliko časa je potrebna za izdelavo.«

Ko smo se pogovarjali o tem, zakaj v Ljubljani pa tudi v Sloveniji ni večjega števila pozdov, je menil, da je tu treba naštetih več vzrokov. Med prve velja po njegovih besedah uvrstiti očitno nezainteresiranost občin, ki z ustanovitvijo pozdov izgube svoj delež na dohodku. Občini so mnogo bolj naklonjene klasične obrti. Tam gredo obrtnikom precej na roke.

»Tu je še služba družbenega knjigovodstva, ki pri kontrolah ne upošteva pogodb ustanovitelja ali ustanoviteljev pozda in hoče mimo njih zmanjševati pogodbene obveznosti, ki se po posameznih letih zaradi inflacije dokaj spreminjajo, tako da ob izplačilu celotnega, v začetku naložnega ustanovnega kapitala ustanovitelji dejansko izgube eno tretjino nekdanje vrednosti, čeprav so navidezno finančno na boljšem kot tedaj, ko so se odločali za ustanovitev pogodbene organizacije. To je po moji sodbi glavni vzrok«, je dejal med pogovorom Viktor Vrbnjak.

»Naše delo je včasih težko tudi za-

to, ker ne vemo natanko, kakšni ukrepi so predvideni za nadaljnji razvoj obrti oziroma pogodbene organizacije. Pri vsakem pozdu je težko že sedaj ugotoviti trenutno stanje neodplačane vloge, obresti in dohodka ustanovitelja. Sedaj pa se, kot kaže, obetajo še drugi instrumenti za take izračune, ki naj bi bili manj procentualni in bolj v povezavi v odnosu na porabljena sredstva, čisti dohodek, čas izdelave, kar pa bo očitno izračun še bolj zameglilo, tako da niti ustanovitelj niti delavci ne bodo vedeli dejanskega trenutnega stanja. To pa veča medsebojno nezaupljivost.

Interes za vse pozde ni enak. Za velike dokaj velik, za male pa ne. Nas že več let ni nihče obiskal.«

Na koncu pogovora smo se dotaknili še finančnega stanja. Vrbnjak je povedal, da poslujejo dokaj uspešno ter da delavci v primerjavi s kolegi v isti stroki zaslužijo bolje. Ko sem ga na koncu vprašal, ali bi se kljub težavam še enkrat odločil za tovrstno delo, je dejal, da vsekakor, saj težave niso nepremostljive, čeprav bi jih lahko hitreje odpravljali...